

19 MAYIS

SAMSUN HALKEVİNİN AYLIK DERGİSİ

SAYI : 24

2 inci TEŞRİN 1937

CİLT : II

İÇİNDEKİ YAZILAR

Atatürkün Tarihî Nutukları

Ön Saf, Bizim Yerimiz (Şiir)

Step Yeşillenecek (Şiir)

Aile Psikologyası

Tarihî Bir Gece

Samsun

Atın Aslı ve Rolü

Kurak bir mevsimin akşamında (Şiir)

Lâdik

Üç Telli Sazdan (Şiir)

Mark Twain

B. K. Çağlar

G. N. Arı

O. S. Erdi

İ. M. Mayakon

F. Ertekin

F. Aytekin

S. Aytekin

Ş. Alışık

M. Ş. Fırat

M. Tuksal

19 Mayıs

Samsun Halkevi Dergisi

İNDEKS

ikinci cilt

(SAYI : 13 - 24)

İ N D E K S

CİLT : II

SAYI : 13 (İKİNCİ TEŞRİN 1936)

Atatürk'ün Nutukları

Hava Tehlikesi	C. Gültekin
Büyük fethin XIII üncü yılı	B. K. Çağlar
Kızım Selçuğun dilinden	C. Gültekin
Demokrasinin Doğuşu	R. Hattatoğlu
Yeni tip köy öğretmeni	H. N. Özay
Köye Doğru	A. Oğuzman
Velâdi Frengi	Dr. Rifat Güngör
Samsun Müzesi	L. Konuksever
Tarım	S. Coşkun
60 Sene Evvelki Samsun	L. Tekin
Kağınlar Gıcırdarken	A. Ertan
Maniler	S. Aytekin

SAYI : 14 (BİRİNCİ KÂNUN 1936)

Kadın, Kültür, Tasarruf	H. Yolaç
Kubilây	C. Gültekin
Samsun	İ. H. Sevük
Köyüme niçin mezar dediler	S. Aytekin
Tarım	S. Coşkun
İlim fedaileri	L. Konuksever
Varınki Köy (Şiir)	S. Aytekin
Samsunda Şebinkarahisarlılar	F. Kuğay
Asarağaç Köyü	H. Aytekin
Sabahattin Ali ve Hikâyeleri	Talât Tamtürk
Ayşenin Düşünü (Hikâye)	M. Ertan
Haberler, Hareketler	* * *

SAYI : 15 (ŞUBAT 1937)

Atatürk'ün Tebrikleri

İsmet İnönü'nün Nutukları

Antakya için (Şiir)	S. Aytekin
Hatayın Kurtuluşu	C. K. Tunçoğlu

Sancak Türklerine (Şiir)	C. K. Tunçoğlu
Gök Tanrının Arkadaşı (Şiir)	B. K. Çağlar
Tütünün Destanı	İ. H. Sevük
Her Şeyden Önce Kültür	S. Aytekin
Göller Tren (Şiir)	A. Ertan
Tam Vadi Yıl (Şiir)	F. Madaralı
Toprak (Şiir)	S. Aytekin
60 Sene Evvelki Samsun	L. Tekin
Arı ve Arıcılık	C. Güngör
Bulmacalar	S. Aytekin
Haberler, Hareketler	* * *
Dizin Nasıl Okunur (Piyas)	R. Ozantürk

SAYI : 16 (MART 1937)

Büyük Şef Atatürk	İsmet İnönü
Otuzbir Halkevi Açılırken	Şükrü Kaya
Uzak Değil	A. Ataman
Halkevinin Çocuğu (Şiir)	B. K. Çağlar
Atam (Şiir)	A. Ertan
Demokrasinin Doğuşu	Rifat
Konferans	C. K. Tunçoğlu
Tarım	S. Coşkun
Derlemeler	S. Aytekin
Dizin Nasıl Okunur (Piyas)	Ozantürk

SAYI : 17 (NİSAN 1937)

General İsmet İnönü'nün Nutukları

İnönü (Şiir)	H. A. Yücel
Gerilla Hakkında İki Hatıra	Afet
Abdülhak Hâmit	* * *
Beklenilmeyen Kara Haber	Şükrü Kaya
Vunus Emreye (Şiir)	G. N. Arı
Konferans	C. K. Tunçoğlu
Yol aldı (Şiir)	A. Ertan
Tarım	S. Coşkun
Hikâye	A. Ataman
Derlemeler	S. Aytekin
Dizin Nasıl Okunur (Piyas)	Ozantürk
Haberler, Hareketler	* * *

SAYI : 18 (MAYIS 1937)

19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı	B. K. Çağlar
18 Yıl Önce	C. A. Gürer
Ayak Bastığı Belde	İ. H. Sevük
Spor ve Gençlik	A. Daver
19 Mayıs (Şiir)	V. C. Aşkun
Geçmiş Günden Hatıralar	L. Tekin
19 Mayıs için (Şiir)	N. Dağıstanlı
Son Emir	T. Kırıl
Saç Dökülmeleri	Dr. Rifat Güngör
Konferans	C. K. Tunçoğlu

SAYI : 19 (HAZİRAN 1937)

İnönü Konuşuyor	K. N. Duru
Halkevleri ve Terbiyevî Hizmetleri	H. Hızal
Ailede Çocuk Terbiyesi	S. Aytekin
Sabah (Şiir)	P. Safa
İbni Sina İhtifali	Ş. Önal
Karasamsun Tarihçesi	R. Güngör
Cilt Hastalıkları	T. Kırıl
İlk Kurşun	

SAYI : 20 (TEMMUZ 1937)

Ailede Çocuk Terbiyesi	H. Hızal
Frank Altunu Boşadı	K. K. Sarıgöllü
Tuluatçılar Faydalı Olamaz mı?	L. Tekin
Tifo hastalığı ve korunma	R. Güngör
Çiğçilere Kısa Öğütler	S. Coşkun
Atatürk'ün heykeline (Şiir)	A. Karakurt
Tarih Kongresi	F. R. Atay
Guruptan Sonra (Şiir)	S. Aytekin
Devlet Eliyle	G. N. Arı
Büyük Kalkınmaya Doğru	G. N. Arı
Nurettin Mustafa	R. Hattatoğlu
Pablo Picasso	R. Oruz
Türk Medeniyetinin Eskiliği	Ş. Alışık
Derlemeler	S. Aytekin

SAYI : 21 (AĞUSTOS 1937)

İlk öğretim işleri nasıl yürütülmelidir	Y. Nadi
Realite Karşısında Efsane	G. N. Arı
Mehmetçğin Destanı (Şiir)	M. Ş. Fırat
Behiştî ve Tarihi	K. Dilemen
Kör	G. N. Ertekin
Biz ve Çocuklar	R. Hattatoğlu
Çocuk Bahçeleri Gençlik Yurtları	H. N. Özay
Halkevi Temsilleri	L. Tekin
Gençlik ve Sancak (Şiir)	C. K. Tunçoğlu
Kanser ve Son Araştırmalar	H. K. Gür
Dağlı Kız (Şiir)	R. H.
Massallar	F. Kuğay
Gençlere	Ş. Alışık
Çiğçilere Kısa Öğütler	S. Coşkun
Spor haberleri	A. Ergun

SAYI : 22 (EVLÜL 1937)

Vatan ve Hürriyet	Âfet
Ailede Çocuk Terbiyesi	H. Hızal
Tarih Kurultayı	G. N. Arı
Behiştî ve Tarihi	K. Dilemen
Bayrak sevgisi Bayrak saygısı	C. K. Tunçoğlu
Cilt hastalıkları	Dr. R. Gü
Haberler, hareketler	**
Köylüler nasıl odun alabilecekler	

SAYI : 23 (BİRİNCİ TEŞRİN 1937)

Türkiye Cumhuriyetinde Kültür	H. Hızal
Cumhuriyet Sıhhiyesi	Dr. N. Divitcioğlu
Susuzluk (Şiir)	M. Şükrü Fırat
Modern Sanat ve Türk Sanatı	Ş. Akdik
Hacı Babalar	Dr. N. Divitcioğlu
Behiştî ve Tarihi	K. Dilemen
Mekteplerdeki inkılâp köşeleri	F. Kuğay
Cumhuriyet Destanı	Arı

Lâdik Ş. Alışık
Spor haberleri A. Ergun
Şap - Dabak hastalığı korunması * *

SAYI : 24 (İKİNCİ TEŞRİN 1937)

Atatürkün Tarihi Nutukları	
Ön Saf, Bizim Yerimiz (Şiir)	B. K. Çağlar
Step Yeşillenecek (Şiir)	G. N. Arı
Aile Psikologyası	Ö. S. Erdi
Tarihi Bir Gece	İ. M. Mayakon
Samsun	F. Ertekin
Atın Aslı ve Rolü	F. Aytekin
Kurak bir mevsimin akşamında (Şiir)	S. Aytekin
Lâdik	Ş. Alışık
Üç Telli Sazdan (Şiir)	M. Ş. Fırat
Mark Twain	M. Tuksal

19 MAYIS

SAMSUN HALKEVİNİN AYLIK DERGİSİ

SAYI : 24 2 inci TEŞRİN 1937 CİLT : II

YÜCE ŞEF ATATURK

Atatürk Tarihî Bir Nutuk daha Söylediler

Beşinci devrenin üçüncü yılını açıyorum.

Her şeyden önce, sevgili Kamutay arkadaşlarımla, yeni çalışma yılı başlangıcında, karşı karşıya bulunmaktan duyduğum derin sevinç ve saadeti ifade etmeliyim. Sizi, yüksek saygı ile selâmlar ve bu çalışma yılınızın da, millet ve memleket için feyizli başarılarla bezenmesini dilerim.

Sayın Millet Vekili,

Memnuniyetle görmekteyiz ki Cumhuriyet rejimi, yurdumuzda huzur ve sükûnun en iyi yerleşmesini temin etmiş bulunuyor. Vatandaşlar ve bu yurttan oturanlar, Cumhuriyet kanunlarının eşit şartları altında kendileri için hazırlanan hürriyet, refah ve saadet, imkânlarından âzamî istifade etmektedirler.

Milletimizin lâayık olduğu yüksek medeniyet ve refah seviyesine varmasını alıkoyabilecek hiçbir engel düşünmeğe yer bırakılmadığını ve bırakılmayacağını huzurunuzda söylemekle bah-tiyarım.

Tuncelindeki icraatımız neticeleri, bu hakikatin yakın ifadesidir.

İleri hükûmetçiliğin şiarı, halkı kudretine olduğu kadar şefkatine de samimiyetle inandırabilmesidir. Büyük, küçük bütün Cumhuriyet memurlarında bu zihniyetin, en geniş ölçüde inkişafına önem vermek, çok yerinde olur.

Hususî idarelerin geçen yılki faaliyetleri, verimli olmuştur. Ancak hususî idareler ve belediyeler, büyük kalkınma savaşımızda başarı hasılasını arttıracak vazifeler almalı ve hususile hayat ucuzluğunu temin edecek, yerine göre tedbirler bulmalı ve selâhiyetlerini tam kullanmalıdırlar.

Şehircilik işlerinde de, teknik ve plânlı esaslar dahilinde çalışmak lâzımdır. Bunun için belediyelerimizi türelî bir surette aydınlatmak, kılavuzlamak işile uğraşacak, merkezde, bir teknik büroğ kurulmasını tavsiye ederim.

Kendine, inkişâbın ve inkişâpçılığın çeşitli ve hayatî vazifeler verdiği Türk vatandaşının sağlığı ve sağlamlığı, her zaman, üzerinde dikkatle durulacak

millî meselemizdir.

Sağlık ve Sosyal Yardım Vekâletinin bu mesele üzerindeki sistemli çalışmaları, yüksek Kamutayı memnun edecek mahiyette inkişaf etmektedir.

Aynı Vekâlet, kendine verdiğimiz göçmen işlerini de sosyal ve ekonomik politikamıza uygun olarak başarı ile görmektedir.

Vekâletin, "Sağlam ve gürbüz nesil, Türkiyenin mayasıdır," prensibini, pek iyi kavrayarak çalışmakta olduğunu takdire değer bulurum.

Yüce saygılar,

Bilindiği gibi, biz, yurt emniyetini de, lâayık olduğu derecede gözönünde tutarız.

Bu emniyet, Türk Cumhuriyeti kanunlarının, Türk hâkimlerinin teminatı altında, en ileri şekilde mevcuttur. Kanunlarımızda yaptığımız bazı tâdiller ve kabul buyurduğunuz "Meşhut Cürümler," Kanunu, bu maksada kuvvetle hizmet etmiştir.

Adlî bünyemizin ve kanun dizîğimizin; daima bu yönden incelemelerle, Türkiyenin dinamik hayatına, hiç şaşmadan, uygunlukları temin edilmelidir. Bu lüzum karşısında, Kara ve Deniz Ticaret kanunlarımızın ekonomik bünyemizdeki inkişâflara daha uygun hale getirilmesinde, zaman geçirilmemek yerinde olur.

Bir de, şu nokta üzerinde durma- ma izin vermenizi rica edeceğim : Emniyet ve hak işleriyle alâkalı usullerde ve kanunlar da, kolaylık, çabukluk, açıklık ve kesinlik esas olmalıdır.

Bu sebeple, vatandaşların icra daireleriyle olan ilişkilerini kolaylaştırmak

kasdile yapılan etütlerin, biranevvel kanun haline getirilmesini tavsiyeye lâayık bulurum. Bu işaret ve tavsiyelerimin, iyi karşılanacağına şüphe etmem ; çünkü, her sahada olduğu gibi, adlî usuller ve kanunlar sahasında da, Türk Cumhuriyetinin ve onun yüksek, değerli Kamutayının anlayışı, ileri anlayıştır.

Şimdi arkadaşlar, ekonomi hayatımızı gözden geçireceğim. Derhal bildirmeliyim ki, ben, ekonomik hayat denince ; ziraat, ticaret, sanayi faaliyetlerini ve bütün nafia işlerini, birbirinden ayrı düşünülmesi doğru olmıyan bir kül sayarım. Bu vesile ile şunu da hatırlatmalıyım ki, bir millete müstakil hüviyyet ve kıymet veren siyasi varlık makinesinde, devlet, fikir ve ekonomi hayat mekanizmaları, birbirlerine bağlı ve birbirlerine tâbiğdirler ; o kadar ki, bu cihazlar birbirine uyarak aynı ahenkte çalıştırılmazsa, hükûmet makinesinin motris kuvveti israf edilmiş olur, ondan beklenen tam verim elde edilemez. Onun içindir ki, bir milletin kültür seviyesi, üç sahada ; devlet, fikir ve ekonomi sahalarındaki faaliyet başarıları neticelerinin hasılasile ölçülür.

Sayın Millet Vekilleri,

Millî ekonominin temeli ziraattir. Bunun içindir ki, ziraatte kalkınmaya büyük önem vermekteyiz. Köylere kadar yayılacak programlı ve pratik çalışmalar, bu maksada erişmeyi kolaylaştıracaktır.

Fakat, bu hayatî işi, isabetle amacına ulaştırabilmek için, ilkönce, ciddi etütlere dayalı bir ziraat siyaseti tespit etmek ve onun için de, her köylünün ve

bütün vatandaşların kolayca kavrayabileceği ve severek tatbik edebileceği bir ziraat rejimi kurmak lazımdır. Bu siyaset ve rejimde, önemli yer alabilecek noktalar başlıca şunlar olabilir :

Bir defa , memlekette topraksız çiftçi bırakılmamalıdır. Bundan daha önemli olanı ise, bir çiftçi ailesini geçindirebilen toprağın, hiçbir sebep ve suretle, bölünemez bir mahiyet alması.. Büyük çiftçi ve çiftlik sahiplerinin işletebilecekleri arazi genişliği, arazinin bulunduğu memleket bölgelerinin nüfus kesafetine ve toprak verim derecesine göre sınırlanmak lazımdır.

Küçük, büyük bütün çiftçilerin iş vasıtalarını artırmak, yenileştirmek ve korumak tedbirleri, vakit geçirilmeden alınmalıdır. Herhalde, en küçük bir çiftçi ailesi, bir çift hayvan sahibi kılınmalıdır ; bunda, ideal olan öküz değil, beygir olmalıdır. Öküz ancak bazı şartların henüz temini güç bölgelerde hoş görülebilir. Köylüler için, umumiyetle pulluğu pratik ve faydalı bulurum. Traktör, büyük çiftçilere tavsiye olunabilir. Köyde ve yakın köylerde, müşterek harman makineleri kullanırmak, köylülerin ayrılamıyacağı bir âdet haline getirilmelidir.

Memleketi ; iklim, su ve toprak verimi bakımından, ziraat bölgelerine ayırmak icabeder. Bu bölgelerin her birinde, köylülerin, gözleriyle görebilecekleri çalışmaları için örnek tutacakları verimli, modern, pratik ziraat merkezleri kurulmak gerektir.

Bugün, devlet idaresinde bulunan çiftliklerin ve bunların içindeki türlü ziraat - sanayi kurumlarının bir kısmı ; ziraat ve faaliyetinin bütün sahalarında,

her türlü teknik ve modern tecrübelelerini mal etmiş olarak bulundukları bölgelerde en faydalı ziraat usul ve sanatlarını yaymaya hazır bulunmaktadır. Bu, Vekâlet için, büyük kolaylıklar temin edecektir. Ancak, gerek mevcut olan ve gerek bütün memleket ziraat bölgeleri için yeniden kurulacak ziraat merkezlerinin, sekteye uğramadan tam verimli faaliyetlerini ; şimdiye kadar olduğu gibi, devlet bütçesine ağırlık vermeksizin kendi gelirleriyle kendi varlıklarının idare ve inkişafını temin edebilmeleri için, bütün bu kurumlar birleştirilerek geniş bir işletme kurumu teşkil olunmalıdır.

Bir de, başta buğday olmak üzere, bütün gıda ihtiyaçlarımızla endüstrimizin dayandığı türlü iptidai maddeleri temin ve haricî ticaretimizin esasını teşkil eden çeşitli mahsullerimizin ayrı ayrı her birinde, miktarını artırmak, kalitesini yükseltmek, istihsal masraflarını azaltmak, hastalık ve düşmanlarile uğraşmak için gereken teknik ve kanunî her tedbir, vakit geçirilmeden alınmalıdır .

Orman servetimizin korunması lüzumuna ayrıca işaret etmek isterim. Ancak bunda mühim olan, koruma esaslarını ; memleketin türlü ağaç ihtiyaçlarını devamlı olarak karşılaması icabeden ormanlarımızı muvazeneli ve teknik bir surette işleterek istifade etmek esasile makul bir surette telif etmek mecburiyeti vardır. Buna, büyük Kamutayın, lâıyk olduğu ehemmiyeti vereceğine şüphe yoktur.

Sayın Millet Vekilleri, Dış ticarete takip ettiğimiz ana

prensip, ticaret muvazenemizin aktif karakterini muhafaza etmektir. Çünkü, Türkiye tediye muvazenesinin en mühim esasını, bu teşkil eder.

Son yılların rakamları ve geçirdiğimiz senenin bugüne kadar gösterdiği seyir ve istikamet takip ettiğimiz preelde edilmiş müspet neticelerini göstermektedir.

Kontenjan usulü, muayyen anlaşma şartlarımızı kabul etmiş memleketler için bûsbütün kaldırılmıştır. Bu memleketlerden piyasanın kayıtsız, şartsız ithalât yapabilmesi temin edilmiştir.

Dış ticaret politikamızın hususiyeti şudur : İç ve dış vaziyet icaplarını daima karşılamak suretile seyirlerine ittibak etmek.

İç ticarete gelince, bunda, en önde gördüğümüz esas, teşkilâtlandırma ve muayyen tipler üzerinde işleme ve rasiyonel çalışmadır.

Kesin zaruret olmadıkça, piyasalara karışılmaz ; bununla beraber, hiçbir piyasa da başı boş değildir.

Sırası gelmişken, Cümhuriyetin tüccar telâkkisini de kısaca ifade edeyim :

Tüccar, milletin emeği ve üretimi kıymetlendirilmek için eline ve zekâsına emniyet edilen ve bu emniyete liyakat göstermesi gereken adamdır .

Bu bakımdan, ihracatçılar hakkındaki kanun, murakabe hakkındaki kanun, teşkilâtlandırma hakkındaki hükümler, müspet neticelerini vermektedir.

İhracat mallarımızın, hükûmetin yakın kontrolü altında, satışlarının teşkilâtlandırılması mühimdir. Bunu gözönünde tutan Ekonomi Vekâleti, geçen

yıl içinde : Iğdırda, Ege, Trakya bölgelerinde türlü mevzulara ağıt satış kooperatifleri teşkil etmiş ve onları faaliyete geçirmiştir. Önümüzdeki yıl içinde, başta fındık olmak üzere, diğer belli başlı mahsullerimizi de, alâkalandıran birlikleri vücade getirmelidir.

Sayın arkadaşlar,

Endüstrileşmek, en büyük milli dâvalarımız arasında yer almaktadır. Çalışması ve yaşaması için ekonomik elemanları memleketimizde mevcut olan büyük, küçük her çeşit sanayiği kuracağız ve işleteceğiz.

En başta vatan mudafaası olmak üzere , mahsullerimizi kuvvetlendirmek ve en kısa yoldan, en ileri ve refahlı Türkiye idealine ulaşabilmek için, bu bir zarurettir.

Bu kanaatle, beş yıllık ilk sanayi plânının geri kalan ve bütün hazırlıkları bitirilmiş olan birkaç fabrikasını da, süratle başarmak yeni plân için icap eder.

Endüstrileşme karar ve hareketimize mütenazır olarak bugünkü mevzuatımızda düşünülecek tâdiller ve ilâve edilecek bazı yeni hükümler vardır. Bunların başlıcalarını şöyle hulâsa edebiliriz :

Sermayesinin tamamı veya büyük kısmı devlete ait ticarî - sanayi kurumların malî kontrol şeklini ; bu kurum-bönyelerine ve kendilerinden istediğimiz ve isteyeceğimiz ticarî usul ve zihniyetle çalışma icaplarına süratle tevfiik etmek.. Bu gibi kurumların bugünkü usullerle çalışabilmelerine ve inkişaf etmelerine imkân vermek.

Mevcut Gümrük Tarifeleri Kanu-

nunda da, politika ve temayülümüze uygun tedbirleri almak lâzımdır.

Diğer mühim nokta; daha evvel de işaret ettiğim gibi memlekette, hususiyetle bazı bölgelerde, göze çarpacak ehemmiyet alan hayat pahalılığı mevzuu ile uğraşmak.. Bunun için ilmi bir tetkik yaptırılmalı ve tespit edilecek sebeplerle radikal ve plânlı şekilde mücadele edilmelidir.

Küçük esnafa ve küçük sanayi erbabına muhtaç oldukları kredileri kolayca ve ucuzca verecek bir teşekkül vücutte getirmek ve kredinin, normal şartlar altında, ucuzlatılmasına çalışmak ta lâzımdır.

Türkiyede Devlet madenciliği, millî kalkınma hareketile yakından alakalı, mühim mevzulardan biridir.

Umumî endüstrileşme telâkkimizden başka, maden arama ve işletme işine her şeyden önce, haricî tediye vasıtalarımızı, döviz gelirimizi arttırabilmek için, devama ve hususî bir ehemmiyet vermiye mecburuz.

Maden Tetkik ve Arama Dairesinin çalışmalarına âzamî inkişaf vermesini ve bulunacak madenlerin, rantabilite hesapları yapıldıktan sonra, plânlı şekilde hemen işletmiye konulmasını temin etmemiz lâzımdır. Elde bulunan madenlerin en mühimleri için, üç yıllık bir plân yapılmalıdır.

Ereğli Şirketini satın aldığımızı ve Ereğli kömür havzasında rasyonel bir istihsal plânının, günün meselesi olduğunu biliyorsunuz. Bunun ikmali çabuklaştırılarak, kömür istihsalâtımız kısa bir zamanda, en az bir misli arttırılmalıdır.

Diğer taraftan, Maden Tetkik ve Arama Dairesinin, Divriki sahasında bulduğu ve cevher nisbeti itibariyle ehemmiyetli olan demir madenlerinin sūratle işletilmesine geçilmeli ve Karabük demir - çelik sanayimiz ihtiyaç plânı dışındaki kısmının ihracatına başlanılmalıdır.

Liman işlerinde modern ve plânlı çalışma ve tarifelerdeki tenzilâtın uyarıldığı memnuniyetin verimli neticeleri, ticarete dikkati celbetmiştir. Bu yolda devam edilmesinde isabet olacaktır.

Ekonomik bünyemizdeki inkişaf, deniz nakliye vasıtaları ihtiyaçlarını her gün arttırmaktadır. Yeni sipariş edilen gemilerden bir kısmı, önümüzdeki ilkbaharda gelmiş bulunacaktır. Fakat bunlar, bugünden görülmekte olan ihtiyaç hacmine cevap verecek adet ve nisbette değildir.

Yeni gemiler inşa ettirmek ve bilhassa eski tersaneyi ticaret filomuz için, hem tamir, hem yeni inşaat merkezi olarak faaliyete getirmek esbabını temin etmek lâzımdır.

Şu günlerde, yüksek Meclise, Su Mahsulleri ve Deniz Bank hakkında bir lâyha gelecektir. Mevzuunun, yüksek alâkanızı çekeceğinden şüphe etmiyoruz.

Arkadaşlar,

En güzel coğrafi vaziyette ve üç tarafı denizle çevrili olan Türkiye; endüstrisi, ticareti ve isporu ile, en ileri denizci millet yetiştirmek kabiliyetindedir. Bu kabiliyetten istifadeyi bilmeliyiz; denizciliği, Türkün büyük millî ülküsü olarak düşünmeli ve onu az zamanda başarmalıyız.

Ekonomik kalkınma ; Türkiye'nin hür, müstakil, daima daha kuvvetli, daima daha refahlı Türkiye idealinin, bel kemiğidir. Türkiye bu kalkınmada, iki büyük kuvvet serisine dayanmaktadır.

Toprağının iklimleri, zenginlikleri ve başlıbaşına bir servet olan coğrafi vaziyeti ; ve bir de, Türk milletinin silâh kadar, makine de tutmaya yaraşan kudretli eli ve millî olduğuna inandığı işlerde ve zamanlarda, tarihin akışını değiştirir celâdetle tecelli eden, yüksek sosyal benlik duygusu..

Sayın Millet Vekilleri,

Demiryolları bir ülkeyi medeniyet ve refah nurlarile aydınlatan kutsal bir meşaledir.

Cumhuriyetin ilk senelerindenberi, dikkatle, ısrarla üzerinde durduğumuz demiryolları inşaat siyaseti, hedeflerine ulaşmak için, durmadan başarı ile tatbik olunmaktadır.

Şark ve Cenupta, Sivas, Diyarbakir gibi büyük menzillere varan hatlar, geçen yıl içinde Sivas - Malatya iltisakile birbirine bağlanmıştır. Zonguldağa varmış olan hat dahi, bu zengin kömür havzasını, iç vatana bağlamış bulunuyor.

Sivastan sonra, Şarka doğru uzayıp gitmekte olan hat ta, ilk menzili, Divriğe varmıştır. Bu kol, önümüzdeki yıl, Erzincana ulaşmış bulunacaktır. Diyarbakirden Şarka uzanacak hattın da inşasına başlanmıştır.

Şark Demiryollarının satın alınmış olduğunu bilirsiniz. Cenupta Nusaybine giden hattın mağda, yurt içinde bütün demiryollarının idare ve işletilmeleri, Cumhuriyet Hükûmetinin elindedir.

Demiryollar inşaatımızın inkişafı, İran transit yolunun inkişafına ve motorize edilmesine de hizmet etmiştir.

Istanbuldan itibaren başhyan Avrupa turist yolunun asfalt olarak inşasına devam olunmaktadır.

Bu tarz inşaatın, bir plân dahilinde, memleketin diğer sahalarına da teşmili, beklediğimiz millî başarılarındandır.

Şose ve köprüler inşaat inkişaf etmektedir. Demiryolları inşaat siyasetimizin tatbiki yılları içinde, (78) köprü, geçişe açılmış bulunuyor. (23) köprü de, inşa halindedir. Bu köprüler, her biri başlıbaşına birer fen ve sanat eseri olarak, yeni nesillere, Cumhuriyetin armağan abideleri olacaktır. Demiryol hatlarımızı iç sahalarla bağlayacak ve bu hatların biran evvel millî ekonomik kalkınmaya âzami hizmetini temin edecek olan kara yolu inşaatı, önümüzdeki devrelerde teksif ve bir plân dahilinde teysi edilmek lâzımdır.

Her bölgenin ihtiyacına göre, istasyonlarda tamamlayıcı tesisat ta yapılmak ve muhtelif malların lâzımı gibi zevkini temin edecek teknik şartları haiz vagon mevcudunu arttırmak zarıdır. Bunda da, büyük himmetlerin esirgenmemesini dilerim.

Su ve imar işlerine, dikkatle devam edilmektedir.

Posta - Telgraf - Telefon işlerimizde esaslı bir inkişaf vardır. Bununla beraber, şehirler arasındaki telefon muhabereeleri işinin biran evvel tamamlanmasına çalışılmalıdır.

Ankarada yeni bir radyo istasyonunun inşasına başlanmış olduğunu, mem-

nuniyetle kaydederim.

Sivil Hava Yolları İdaresi, Devlet teşkilâtı arasında, modern bir idare halinde yer almıştır.

Bütün teknik şartlar ve emniyet icapları içinde çalışmakta olan bu idarenin, büyük şehirlerimizin hepsi arasında, en modern muvasala yolu rolünü biran evvel ifaya başlaması ve arsi-ulusal hatlarla da kendi vasıtaları ile, irtibat tesis etmesi imkânı, az zamanda teminini beklediğimiz önemli işlerdendir.

Arkadaşlar,

Bütün devlet cihazlarının canlılığı, gürbüzlüğü- işlemesi bakımından büyük dikkatle üzerinde durulması gerekli olan malî hayatımıza temas ediyorum.

Cumhuriyet bütçelerinin taayyün eden ve dyima kuvvetlenmesi gereken müşterek hususiyetleri, yalnız denkli oluşları değil, aynı zamanda, koruyucu, kurucu ve verici işlere, her defasında daha fazla pay ayırmakta olınalardır.

Bu politikamızın, millî faaliyet üzerinde derhal yaratmaya başladığı tesir iledir ki, bütçe tahmin rakamlarımız, yalnız tahakkuk etmekle kalmıyor, daima fazla ile de kapanmaya başlamıştır.

1936 senesi bütçesi, tahmine ve 1935 yılı varidat tahakkuklarına göre, 22 milyon fazla ile kapanmıştı. 1937 bütçesinin de, bugüne kadar gösterdiği seyir, aynı ümidi, fazlasile verecek mahiyettedir.

Bu netice ; memleket ekonomisinin inkişafını, halkın refaha ulaşmakta olduğunu ifade ettiği gibi, aynı zamanda, halk için çalışan bir hükûmetin, halkın

menfaatine olarak aldığı tedbirlerdeki isabeti de teyit etmektedir.

Samimi bir bütçeye ve hakikî bir tediye muvazenesine dayanan paramızın filî istikrar vaziyetini, kesin surette muhafaza edeceğiz.

Her nevi malî taahhütlerimizi, günü gününe yerine getirmek suretile, Devlet itibarını ve malî sermaye ve eshamı muhafaza ve takviye hususunda bütün tedbirleri almak ve bu mevzuda dikkatli bulunmak umdemizdir.

Devlet varidatının inkişafını, yeni vergiler ihdasından ziyade, devamlı bir programla mevcut vergilerin tarh ve cibayet usullerinin ıslahında aramak lâzımdır:

Son iki sene zarfında hayvanlar, tuz, şeker, çimento, petrol ve benzin, elektrik, iptidai maddeler resim ve vergilerinde yapılan ve her biri yüzde 30-50 nisbetinde bir vergi indirilmesini ifade eden tahfiflerin, istihsalin teşviki bakımından, vatandaş ve memleket için müsbet ve hayırlı neticeler verdiğini görmekteyiz.

Hayvan Vergisi ve Buhran ve Muvazene Vergileri üzerinde tetkikler yapılarak bütçe muvazenesi esasını bozmıyacak surette tedricen tahfif çareleri düşünülmelidir.

Bundan başka, memleketimizde yetişmiyen iptidai maddeler, ve istihsal maliyeti üzerinde tesir yaparak, dış memleketler mamulâtı ile rekabeti güçleştiren her nevi vergi ve resimler kaldırılmak lâzımdır.

Gerek bu mevzular üzerinde çalışırken, gerek herhangi bir malî karar alırken, ilk gözönüne getireceğimiz şey, millî faaliyet ve millî istihsal, yani verginin bizzat ana menbaı üzerinde yapı-

cağı tesirler olmalıdır. Maliye memurları da, İç İşleri memurları gibi, halkla daimî teması olan teşkilâttır. Bunların da, halk ile temaslarda, halk için çalışan bir halk hükûmetinin tabiî vasfı olan azamî dikkat ve ihtimam göstermek ve azamî emniyet ve inan vermek şiarlarının inkişafına, bilhassa itina etmeleri lâzımdır.

Cumhuriyet rejiminde, nefî hazine demek ; kanunun hazine lehine tesbit ettiği hakla, kanunun mükellefi karıştırdığı vazifeyi gayet denk bir halde elde tutmak demek olduğunu biran hatırdan uzak tutmamak önemli prensibimizdir.

İnhisarlar mevzuunda itina edilmesi icabeden esas, bu kurumların malî monopol, ticari teşekkül ve millî valö-rizasyon kurumu karakterlerinin dikkatle telifidir.

Harice, bütün satışları ve ihracat mevzuu, daha yakından meşgul olmaıya değer mahiyettedir.

Öümrüklere gelince; bunda tesisata, çalışma usullerine ve kanunî mevzular bakımından gerekli ıslah tedbirlerine hız verilmek icabetmektedir.

İnhisar mamulâtının fiyatları üzerinde yapılan tenzilât, satışları artırmıştır.

Bu usulün daima dikkatte bulundurulması faydalı olur

Arkadaşlar,

Büyük davamız en medenî ve en müreffeh millet olarak varlığımızı yükseltmektir.

Bu, yalnız kurumlarında değil, düşüncelerinde temeli bir inkılâp yapmış olan büyük Türk milletinin dinamik idealidir. Bu ideal en kısa bir zamanda

başarmak için, fikir ve hareketi, beraber yürütmek mecburiyetindeyiz. Bu teşebbüste başarı, ancak, türeli bir pilânla ve en rasyonel tarzda çalışmakla mümkün olabilir. Bu sebeple, okuyup yazma bilmiyen tek vatandaş bırakılmamak ; memleketin büyük kalkınma savaşının ve yeni çalışının istediği teknik elemanları yetiştirmek ; memleket davalarının ideolojisini anlayacak, anlatacak, nesilden nesile yaşatacak fert ve kurumları yaratmak ; işte bu önemli umdeleri en kısa zamanda temin etmek, Kültür Vekâletinin üzerine aldığı büyük ve ağır mecburiyetlerdir.

İşaret ettiğim umdeleri, Türk gençliğinin dimağında ve Türk milletinin şuurunda daima canlı bir halde tutmak, Üniversitelerimize ve yüksek okullarımıza vazifedir.

Bunun için memleketi şimdilik üç büyük kültür bölgesi halinde mütalea ederek ; Garp bölgesi için İstanbul Üniversitesinde başlanmış olan ıslahat programını daha radikal bir tarzda tatbik ederek Cumhuriyete cidden modern bir Üniversite kazandırmak ; merkez bölgesi için, Ankara Üniversitesini az zamanda kurmak lâzımdır ; ve Doğu bölgesi için Van gölü sahillerinin en güzel bir yerinde, her şubeden ilkokullar ile ve nihayet Üniversitesile modern bir kültür şehri yaratmak yolunda, şimdiden fiğliyata geçilmelidir.

Bu hayırlı teşebbüsün, Doğu vilâyetlerimiz gençliğine bahşedeceği feyiz, Cumhuriyet Hükûmeti için ne mutlu bir eser olacaktır.

Tavsiye ettiğim bu yeni teşebbüslerin, eğitmen ve öğretmen ihtiyacını ziyadeleştireceği şüphesizdir. Fakat bu cihet, hiçbir vakit işe başlama cesare-

hini kırmamalıdır. Vekâletin, geçen yıl içinde, bu yönden yaptığı tecrübeler, çok ümit verici mahiyettedir.

Türk tarih ve Dil Kurumlarının, Türk millî varlığını aydınlatan çok kıymetli ve önemli birer ilim kurumu mahiyetini aldığını görmek, hepimizi sevindirici bir hâdisedir.

Tarih Kurumu ; yaptığı kongre, kurduğu sergi, yurt içindeki hafirler, ortaya çıkardığı eserlerle, şimdiden bütün ilim dünyasına kültürel vazifesini ifaya başlamış bulunuyor.

İlk resim galerimizi de, bu yıl açmış bulunuyoruz.

Geçen yıl, Ankarada kurulan Devlet Konservatuvarı ; müzikte, sahnede, kendisinden beklediğimiz teknik elemanları süratle verebilecek hale getirilmesi için, daha fazla gayret ve fedakârlık yerinde olur. Her çeşit spor faaliyetlerini, Türk gençliğinin millî terbiyesinin ana unsurlarından saymak lâzımdır. Bu işte, Hükûmetin şimdiye kadar olduğundan daha çok ciddi ve dikkatli davranması, Türk gençliğini, ispor bakımından da, millî heyecan içinde iğtina ile yetiştirmesi, önemli tutulmalıdır.

Sevgili arkadaşlarım,

Ordu, Türk ordusu ! İşte bütün milletin göğsünü itimat, gurur duygularıyla kabartan şanlı ad ! Onu, bu yıl içinde, kısa fasıllarla iki defa, büyük kütüphale halinde, yakından gördüm. Trakya ve Ege büyük manevralarında.. Disiplinini, enerjisini, subaylarının vuküflü gayretini, büyük komutan ve generallerimizin yüksek sevk ve idare kabiliyetlerini gördüm ; derin iftihar duyduğum, takdir ettim.

Ordumuz, Türk birliğinin, Türk kudret ve kabiliyetinin, Türk vatanseverliğinin çelikleşmiş bir ifadesidir.

Ordumuz ; Türk topraklarının, ve Türkiye idealini tahakkuk ettirmek için sarfetmekte olduğumuz sistemli çalışmaların, yenilmesi imkânsız teminatıdır.

Teslihat ve teçhizat programımızın tatbikatı, muvaffakiyetle ilerliyor. Bunları memleketimizde yapmak emelimiz, tahakkuk yolundadır. Harp sanayii tesisatımızı, daha ziyade inkişaf ve tevsii için alınan tedbirlere devam edilmeli ve endüstrileşme mesaimizde de ordu ihtiyacı ayrıca gözönünde tutulmalıdır.

Bu yıl içinde, denizaltı gemilerini memleketimizde yapmaya başladık.

Hava kuvvetlerimiz için yapılmış olan üç yıllık program, Büyük Milletimizin yakın ve şuurlu alâkasile, şimdiden başarılmış sayılabilir.

Bundan sonrası için, bütün tayyarelerimizin ve motörlerinin memleketimizde yapılması ve harp hava sanayiiimizin de, bu esasa göre, inkişaf ettirilmesi iktiza eder. Hava kuvvetlerinin aldığı ehemmiyeti gözönünde tutarak, bu mesaiyi plânlaştırmak ve bu mevzuu lâyık olduğu ehemmiyetle milletin nazarında canlı tutmak lâzımdır.

Büyük millî disiplin okulu olan ordunun ; ekonomik, kültürel, sosyal sahaşlarımızda bize aynı zamanda en lüzumlu elemanları da yetiştiren büyük bir okul haline getirilmesine, ayrıca itina ve himmet edileceğine, şüphem yoktur.

Büyük Kamutay,

Dış siyasetimiz, geçen yıl içinde de, sulh ve arsiulusal emek birliği yolunda inkişaf etmiş ve yürüdüğümüz yönün

değişmez olduğunu bir daha belirtmiştir.

Milletler cemiyetinin geçirmekte olduğu çetin safhalarda, Cümhuriyet Hükûmeti, bu arsiulusal kuruma olan bağlılığını, her sahada göstermek suretile, sulh idealine en uygun yoldan ayrılmamıştır.

Büyük bir millî davamız olan Hatay işinin geçirdiği safhalar malûmumuzdur.

Milletler cemiyeti yüksek idaresi altında cereyan etmiş olan müzakereler, Hatay halkının lâyık olduğu mes'ut ve müstakil idareye kavuşması yolunda amaçladığımız gayeyi temin edecek vesikaların kabul ve imzasile neticelenmiştir.

Yeni Hatay rejiminin merğiye girmesine, kısa bir zaman kaldı.

Bu rejimi, kendilerile en dostane bir zihniyetle emek birliği yapmış olduğumuz Fransızların, iyi niyetle ve amaçlanan gayeyi temin edebilecek şekilde tatbiki başlayacaklarına şüphe edilmemelidir.

Yarınki Türk — Fransız münasebetlerinin dilediğimiz yolda inkişafına, Hatay işinin iyi bir yönde yürümesi, esaslı bir ölçü ve âmil olacaktır kanaatindeyim.

Balkan siyasetimiz, en mes'ut bir iş birliği yaratmakta devam ederek kendisine çizilmiş olan sulh yolunda hergün daha verimli neticelerle ilerlemektedir.

Cümhuriyet hükûmetinin, Şarkta takip edegelmekte bulunduğu dostluk ve yakınlık siyaseti, yeni bir kuvvetli adım attı. Sadabatta, dostlarımız Efga-

nistan, Irak ve İran ile imza etmiş olduğumuz dörtlû muahede, büyük bir memnuniyetle kayde değer sulh eserlerinden biridir.

Bu misakın etrafında toplanan devletlerin, aynı gayeyi takip eden ve sulh içinde inkişafı samimiyetle isteyen hükûmetleri arasında, iş birliğinin, âtide de hayırlı neticeler vereceğinden emin bulunmaktayız.

Cümhuriyet hükûmetinin, komşularıyla ve diğer büyük, küçük devletlerle olan münasebetlerinde, ahenkli bir istikrar ve inkişaf göze çarpmaktadır.

Sulh yolunda nereden bir hitap geldiyse, Türkiye onu tenalûkle karşıladı ve yardımlarını esirgemedi.

İspanya hâdiseleri dolayısıle Akdeniz ve Karadenizde alınması gereken tedbirlere, Cümhuriyet hükûmeti, en geniş bir zihniyetle iştirak etti.

Dünyanın her tarafında olduğu gibi, bizi alâkalandıran sahalarda ve bu arada, Akdenizde, sükûn ve istikrarın korunması, bizim yakından ve alâka ile takip ettiğimiz bir mevzudur.

Şurasını da memnuniyetle kaydedebilirim ki, Şarkî Akdeniz ve Karadeniz sularile Balkanlarda ve Yakın Şarkta, geçen sene işaret ettiğim iyi münasebetler, aynıyle devam etmiştir.

Geçen senedenberi, dost ve mütefik devletlerin mühim ricalile bizim devlet adamlarımız arasında karşılıklı ziyaretler vukua gelmiş ve bu, dostluklarımızın tezahürüne vesile olmuştur.

Hükûmet, bu son sene zarfında, devletlerle o an ticarî münasebetlerini, memleketin ekonomik bünyesine uyaçak mukavele ve anlaşmalar yaparak

tanzim etti.

Bunlar arasında Fransa, İngiltere, Almanya ve Sovyet Rusya ile aktedilen mühim ticarî anlaşmaları, bilhassa kaydetmek isterim. Hükûmetin dış teşkilâtının ; ekonomik kalkınma savaşımızla alâkalı daireleri için bilgi ve istihbarat ufkunu genişleten yardımcı birer daire olarak, çalışmalarını tanzim etmek lâzımdır.

Dış siyasetimizin ayırıcı vasfını kısaca anlatmış olmak için, diyebilirim ki, tuttuğumuz siyasi yol ve hedeften ayrılmıyoruz. Son senelerde, arsulusal münasebetlerde daimî değişiklikler olmasına rağmen, biz bu karışıklığın ortasında, sulhseverlikle duygulu olarak karşılıklı dostluklarımıza riayet ediyoruz. Onların mahiyet ve dairelerini genişletmeye müsait zihniyetle arsulusal vaziyet ve vazifemizi gözönünde tutarak çalışıyoruz. Bu yolda, itina ile çalışmaya devam etmek hükûmete tavsiye edeceğim en doğru karar olduğu kanaatindeyim.

Aziz Millet Vekilleri,

Dünyaca malûm olmuştur ki, bizim

devlet idaresindeki ana programımız, Cumhuriyet Halk Partisi programıdır. Bunun kapsadığı prensipler, idarede ve siyasette bizi aydınlatıcı ana hatlardır. Fakat bu prensipleri, gökten indiği sanılan kitapların doğmalarıyla asla bir tutmamalıdır. Biz ilhamlarımızı, gökten ve gâipten değil, doğrudan doğruya hayattan almış bulunuyoruz.

Bizim yolumuzu çizen : içi de yaşadığımız yurt, bağrından çıktığımız Türk milleti ve bir de milletler tarihinin bin bir facia ve ıstırap kaydeden yapraklarından çıkardığımız neticelerdir.

Elimizdeki programın ruhu, bizi yalnız bir kısım vatandaşla alâkalı kalmaktan meneder. Biz, bütün Türk milletinin hâmidiyiz. Geçen yıl içinde, Parti ile Hükûmet teşkilâtını birleştirmekle vatandaşlar arasında ayrılık tanımadığımızı fiilen göstermiş olduk. Bu hâdisenin bizim, devlet idaresinde kabul ettiğimiz "kuvvet birdir, ve o millettir", hakikatine uygun olduğu meydandadır. Kuvvetin yegâne kaynağı olan Türk milletinin güzide Vekillerini, büyük bahtiyarlıkla eğilerek selâmlarım.

Ön saf, bizim yerimiz !

BEHÇET KEMAL ÇAĞLAR

Kan gövdeyi götürsün İspanya'da ve Çinde
Biz barışı arayan, koruyan insanlarız !
Varsın dünya çalkansın bir tufanın içinde
Biz gemisini çoktan kurtarmış kaptanlarız..

Bütün mazlûm milletler Türkten alsınlar örnek ;
Zalimler ürksün : "Bu da Türke benzersel,, diye
Türk, bir gün tabiatı, mesafeyi yenecek
Cihana haykıracak ön saftan: "Dersel,, diye..

Atatürk'ün şimşegi gösteriyor yolunu
Şaklamadan sırtında Atılâ'nın kırbağı :
İnsanlık, diyor — Zulme kaptırdıkça yolunu —
"Bugün de insan olup Türk doğmamak ne acı!,,

Önce bizden almıştır mayasını her kültür ;
Kıt'alar atımızın nalile damgalıdır ;
İnsanı yaşatacak ne varsa bilgili, hür,
Ne varsa yeryüzünde biraz Türkün malıdır !

Çelikleştik, su aldık, dağlandık her ateşte
Bekleyor yerde gökte bir yepyeni hız bizi.
Kınsız kılıçlar gibi parlayoruz güneşte
Doğurdu böyle günler için anamız bizi.

Step Yeşillenecek

GALİP NAŞİT ARI

Ne yem yeşil uzanan zümrüd Ege bağları,
Güneyin ürünleri tükenmez ovaları,
Bize ıssız ve çıplak Bozkırı unutturur ;
Ne Bozkır karşısında bizim azmimiz durur.
Bozkırı fethe çıktık, fethedip döneceğiz :
Yüzde beşyüz yaparız yapacağız dersek biz.
Bozkır.. Kara tlili, bakımsız kara toprak,
Geçmiş yılları unut, gelecek günlere bak:
Bizim kadar tanırısın kouuşan sesimizi,
Kalbimizde getirdik sana mavi denizi.
Yorulmayan bir varlık kaynağıdır kolumuz
Çünkü sende başladı sende biter yolumuz.

Bozkır.. Ey Anayurdun kalbinin attığı yer,
Seni Bursa, Adana görmeyeceksem eğer
Dumludan, İnönüden utanırım geçemem,
Yolum düşse yüzüm yok Sakaryadan içemem.

Hayır, seni Adana belki de kıskanacak,
Bursa, İzmir, Mağnisa bağlarını anacak ;
Yem yeşil vadilerin, çiçekli yamaçların,
Eşsiz meyveleri veren boy atmış ağaçların
Tatlı bir rüya değil, hakikattir, olacak.
Bozkır, o bükük boynun mutlaka doğrulacak.

Bozkırı baştanbaşa yeşille öreceğiz,
Tanrının geç kaldığı işi biz göreceğiz.

Aile Psikologyası

Ö. SITKI ERDİ

Bir aile nasıl kurulur, aile hayatın-
daki aykırılıkların nerelerden geldiğini,
geçimsiz ve devamsız yuvaların bozuk
ve sakat taraflarını insan psikolojisini
ve sosyal kanunları gözönünde tutarak
tetkik edeceğiz. Bu vesile ile de genç
neslimize yarın kuracakları yuvalar
hakkında bir akide ve öğüt vermeğe
çalışacağız.

İnsan ve insan cemiyeti, milletler ve
kavimler bir aile müessesesile başlar.
Aile bir ulusun nüvesidir, çekirdeğidir.
İyi ve mesut aileler iyi ve mesut mil-
letleri teşkil ederler. Uluslarda bozul-
ma, tereddidi ilkönce aileden başlar.
Çünkü aile h m içtimâî hem de tabiat
kanunlarından harice çıkamaz bir mü-
essesidir.

Ailenin içtimâî fonksiyonlarını tetkik
etmeden evvel insanı tabiat ve biyoloji
kanunları önünde mütalaa edelim : Eş-
refi mahlûkattır diye öğündüğümüz in-
sanın diğer hayvanlardan farkı nihayet
beyninin ve kafa tasının inkişafa müsait
olmasıdır, yani biran için kafatasları-
mızdan 300 gram beyin eksilse veya
hut sadece şuur ve muhakeme mer-
kezlerimiz bozulsa esfeli mahlûkat ola-
cağımıza hiç şüphe etmeyiz.

Kâinatın ve dünyanın her yerinde
hâkim olan Fiziko Şimik kanunlar ö-
nünde insan silsilei hayvanatın belke-
mikli, memeli, sıcak kanlı ve iki ayağı
üzerine basan sınıfına dahildir. İnsan
cem'i assosye bir mahlûktur. Cemiyet
yani küme halinde yaşar. İnsan bazı
hayvanlar gibi meselâ "Arslan, Papa-
ğan, Serçe, Leylek ve daha bazı hay-
vanlar" gibi çift ve eş yaşamak için
yaratılmış değildir. İnsan iptidai hayat-
ta tesadüfün karşısına çıkardığı ve be-
ğendiği birile hayatını birleştirir ve eş
olur. Fakat insan yaratılışı icabı bu iş-
tirakte fazla sebat edemedi ve kendisine
yeni maceralar ve yeni eşler aradı.
Çünkü o zaman insanı eşine bağlayan
rabıta tabiatı değil geçici arzularıdır. Bu
hal insanın vahşet devrinde uzun zınnan
hüküm sürdü ve o zaman tabiidir ki
insan cemiyeti yoktu, insan sürüsü var-
dı. Bu sürü halinde yaşayış, bu poli-
gami yani çok evlenme beşeriyeti bü-
yük zararlara giriftar etti. Asırlar iler-
ledikçe insan inkişaf etti. Düşünmeğe,
tefekür etmeğe başladı. Zekâsile hem
kendine hem de yaşadığı kütleye bir
şekil ve nizam vermeğe koyuldu. Ka-
nunlar, yasalar yaptı. Kendine ve cami-

aya zarar verebilecek fena ve kabih hareketlere mani olmağa başladı. Varlıklarını tarihlerde okuduğumuz en eski kavimlerde bile serbest izdivaç takbih edilir, fuhuş telin edilir, zina en ağır cezalara müstahak görülür.

Zaman zaman ferdin tabii hukuku, beşerî haklar düşünöldü, aile müessesine bir usul ve nizam verildi. Bir mukavele demek olan nikâh usulü vaz edildi. Aile her türlü sarsıntılara karşı korundu. Nikâh kanunları insanı sürü yaşayışından aldı ve insanca ve bir eşle yaşamağa icbar etti. Bugün bütün medenî memleketlerde insan, eşile ve çoluk çocuğıle başbaşa verir, mensub olduğu camianın hakikî bir âzası olarak insanca yaşar.

Dünya üstünde yaşayan bütün canlı şeylerde hâkim olan değişmez bir kanun vardır. Muhafazai hayat ve bekayi mevcudiyet. Her canlı şey hayatını korumağa ve aynı zamanda neslini ve cinsini idame ettirmeğe mecburdur. İnsan da böyledir. Doğar, hayatla mücadele etmeği öğrenir, büyür, hayatını kazanmak için kendisine lâzım olan malûmatı toplamağa çalışır, bir meslek sahibi olur, ve zaten o zamana kadar da büyümüş, vücudu gelişmiş, bedenindeki cinsî kabiliyetleri tezahur etmiştir. Kendisine bir eş arar ve evlenir. İşte bu andan sonra kurulan insan yuvasındaki ruhî hususiyetleri izah ve teşrihe çalışacağım :

Erken evlenme : Aile mesuliyetini anlamak ve aile hayatında tahaddüs edecek ciddî vakaları ve mühim işleri lâzımgeldiği gibi muvaffakiyetle başa-
rabilmek için evlenecek bir şahsın yal-

nız bedenî kabiliyeti nazarı itibare alınmamalıdır. Ruhi tekâmülü, tecrübesi ve bilgisi de gözönünde tutulmalıdır. On sekiz yaşından küçük çiftlerin devamlı ve mesut bir yuva kurmaları hemen imkânsızdır. Esasen ondört ve onsekiz yaş arası his buhran çağıdır. Bu devir heyecanların dizginsiz, alabil-
diğine koştugu bir devirdir. Bu zamanda verilen vadin, edilen yeminin, dö-
külen gözyaşının hiçbir kıymeti yoktur. Bu haller hep geçici ve muvakkattır. Bu zaman bir deli sel gibidir. Fırtına geçtikten sonra sel de durur. Bunların hepsi gencin kafasında esen müdhiş bo-
ranın birer sarsıntısıdır. Genç ken-
dini bilmeden atılır. Bülüğ, püberte ça-
ğı uzviyette birdenbire patlayan bir yanar dağdır. Gene içiude beliren ve kımıldamaya başlayan cinsî hareketlerin zehirile tatlı bir zevk duyar, kendini kaybeder. Gecesi, gündüzü hep tehay-
yül, hep hayalle geçer. Delikanlı bu za-
manlarında yardıma muhtaç bir hastadır.

Analara.. Babalara.. Evlâtlarımızın büyü-
luğ çağında gözlerinizi dört açın. İh-
maliniz, lâkaydiniz sonra telâfi edemi-
yeceğiniz kadar büyür felâketler doğu-
rabilir. (Bu bahis daha ziyade çocuk terbiyesini alâkadar ettiği için isrardan sarfı nazar ediyorum). Bu yaşlardaki çocuklarınızı katıyyen evlendirmeyiniz. Erken evlenmeler yalnız hisse, aşka ve geçici heveslere dayandığı için mesut bir yuva kuramaz. Bu yuvada bir iki sene içinde hisler, heyecanlar tatmin edilir. Ondan sonra fikir, düşünce baş-
lar. Histe ve heyecanda birdenbire ve hüküm vardır. Tahlil ve tamik yoktur.

His ve heyecanla başlayan iş daima na-
kıs netice verir. Onun için bu yuva yürümez. Önce birbirleri için çırpınan eşler sonra birbirlerine batmağa ızdırıp vermeğe başlar. Boşanmaların yüzde yetmiş, verem vukuatının büyük bir kısmı erken evlenen çiftlerde görölmüş-
tür.

Eşlerde huy ayrılığı : Evlenmede yalnız his iştiraki kâfi değildir, huyların da uyuşması lâzımdır. Aykırı huylar aileyi ızdıraba sevkeder. Eşlerden biri uysal, sakın ve yumuşak ; öteki titiz ve atak olursa o ailede daimi bir anla-
samamazlık hüküm sürer. Erkeğin huy suzluğu ve fena itiyatları kadının uy-
sallığı, tathlğı ve sevimliliği önünde mağlûp olur ve uzun sürmez. Zaten kadına yaraşan da budur. Akıllı ve ze-
ki bir kadın en huysuz bir kocayı adam eder. Bunun çok misalleri vardır. Fa-
kat kadının huysuzluğu hoppalığı ve geçimsizliği ailede telâfi kabul etmez bir yara olur, ve muhakkak o aile yı-
kılır.

Eşler arasında yaş farkı : Geçimsiz-
lik ve düzensizliklerin büyük bir kısmı da karı koca arasındaki yaş farkından ileri gelir. En korkunç aile faciaları ko-
canın karıdan çok yaşlı olmasıdır. Böy-
le bir teşebbüse girişmek zaten gafletin ve hatanın en büyüğüdür. Bu halde bir koca karısından yalnız basit bir arka-
daşlık beklemelidir. Bu aile de sevgi aşk değil resmiyet ve soğukluk hâkim olur. Erkek ve kadın arasında on beş yaştan fazla fark olmamalıdır. Esasen kocamış bir insanın nesli de sakat, cılız ve zayıf olur. Eski Yunanlılar elli beş yaşını geçkin ferdlerin çocuk yapma-

rını kanunla mdnetmişlerdir. Filhakika elli beş yaşını geçkin bir vücudun mey-
vesi de pek iyi bir şey olmaz .

Eşler arasında servet farkı : Karı koca arasındaki servet farkı da ayrıca bir geçimsizlik sebebi olur. Karısına evine merbut olan bir erkeğin zengin-
liği tehlike teşkil etmez. Fakat ailede kadının servetinin hâkim olması sık sık tatsızlıklara yol açar. Fakir erkeğin kü-
çük bir kusuru zengin kadına büyük görölmür. Belki fena muameleye nezaketi mani olur, fakat yüksekte bakan na-
zarları altında erkeği ezer ve tezyif eder. Şerefli bir erkek bu hayata razı olmaz, ve zaten bu yuva yürümez.

Meslekî ihtisası veya mevkii içtima-
isile tanınmış bir erkek çok zengin bir kadınla evlenebilir, çünkü erkeğin ihti-
sası, şöhreti bir servet demektir. Eski-
den ve hatta bugün de yanlış bir zihni-
yet vardır. Daima zengin kız veya zen-
gin koca aramak. İki tarafın çok zengin olması da iyi bir aile için kuvvetli bir müeyyede olamaz. Aile bir feragat ve fedakârlık müessesesidir. Bir aile kadını veya erkeği her şeye kıymıyacak, her kusuru yüze vurmayacak, her düşün-
düğünü yapmayacak, her istediğini ala-
mayacak. Demek ki baştan başa bir fe-
ragat ve fedakârlık var. Zengin bir karı koca bu sıkıntıya tahammül edemez. Bu gibi ailelerde iki şey hüküm sürer. Ya birbirlerine riyakârlık yapacaklar, zahiren uyumuş gibi görünecekler, yahut münakaşa herkûn münakaşa ve nihayet kavga ve ayrılmak.

Eşler arasında din farkı : Aile ge-
çimsizliklerinin mühim sebeplerinden biri de karı koca arasındaki din farkı-

dir. Filhakika bu hal bizim memleketimizde pek yoktur. Bütün milletimizde bir din vardır. Fakat Avrupada pek çoktur. Sevgi, aşk, bağışlık eşlere muvakkat bir müddet için dinî kayıtları unutturabilir. Fakat dinî akideler ruhun öyle derin yerlerinde bulunurlar ki bir bayram, bir yortu, bir ölüm vakası derhal onların uyanmasına sebep olur, ve karı koca hemen birbirlerini yabancı hissedirler. Medenî terbiye dinî bağları bazı sahalarda kuvvetsiz bırakmıştır. Karı koca müteassıp oluyabilir. Fakat bu nihayet bir mefkûre meselesidir. Aile hayatında öyle zamanlar olur ki dinî duygular uyanırlar. O eş kendini için için yer. Ayrı duygular, ayrı aneler ailede daimî bir üzüntü ve geçimsizlik vesilesi olur. Eğer arada kuvvetli bir sevgi varsa eşlerden birinin dinini değiştirmesi geçimsizliğe muvakkat bir müddet için mani olur. Dön-

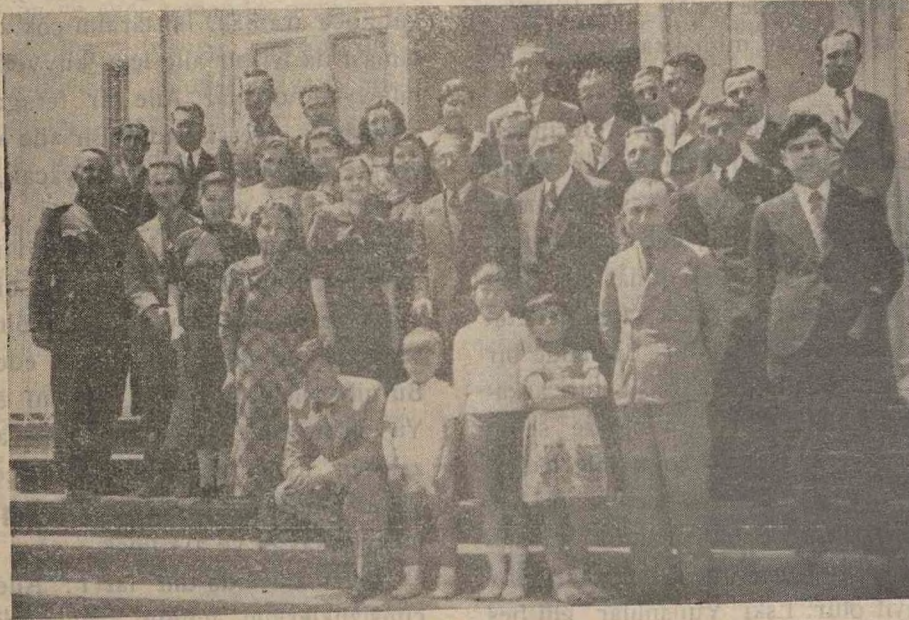
melik... Bu ne güç ve gayri tabii bir şey... İlk terbiye, ilk akide hiç döner mi?

Nüfus kâğıtlarındaki ayıtların değişmesile ruhun derinliğinde kazılmış olan kitabeleri değiştirir mi? Buna imkânsız nazarile bakabiliriz. Mû lûman Katolik, Ortodoks, Protesta ve Müsevîlik kuvvetli kùltürlere dayanan dinî yollardır. Bunlar elbise değişir gibi değişemez. İki türlü dönme vardır.

Dönmelerin bir kısmı muvakkat bir müddet için işini yürütünceye kadar zevahire uymak için dinini değiştirmiştir. Bu işte bir riya ve sahtekârlık vardır. Samimiyetsiz bir eşin kuracağı yuva devamlı olmaz.

İkinci nevi dönme kahraman ve ide men bir dönmedir. Eşi için, yuvası için ruhundaki bütün kutlu inanışları yıkmış altüst etmiş, yeni bir gayeye yeni imana tapmağa başlamıştır. Bu iyi ve fedakâr bir eştir. Bununla mesut olunur.

— devam edecek —

Almanca kursu talebesi öğretmenlerle

Tarihî Bir Gece

İsmail Müştak Mayakon

Elazığ Hükveindeyiz. Konferans salonunu dolduran asker, memur, kadın ve erkek büyük ve kıbar bir kalabalık Atatürk'ü kendi aralarında görmekten duydukları sonsuz bir bahtiyarlık içindedir. Gönüllerden coşan ferah ve inşirah bütün sınırları aydınlatmıştır. Türklüğün vakar ve edebi kalblerden taşan zevk ve neşe ile elele vermiş nezih bir Türk aile toplantısının unutulmaz saadetlerini yaşıyoruz.

Bir aralık müzik ve dans durdu. Sıh ile le Fazıl Ahmet Aykaç köründü. Elazığ'n bu değerli sayıyı linguistik delil ve hakikatlere dayanan bir hitabe ile Elaziz kelimesini Elazığ olarak Türk asliyetini isbat etti.

Fazıl Ahmet'ten sonra Atatürk'ün yüksek müsaadeleriyle ben söz aldım. Osmanlı edebiyatında ve bilhassa Osmanlı tarihinin kaydettiği muayyen bir devirden sonra, Türk kelimelerinin medrese diline nasıl çevrildiklerini, Türk malının nasıl aşırılıp başka dillere kaçırıldığını ve bu çalınmış malların asliyetini ilmi delil ve vesikalarla isbat ederek Türk'ün büyük cevherini ve orijinal kùltür vasfını meydana çıkarmak Cümhuriyet münevverleri için nasıl bir ödev teşkil ettiğini söyledim.

Dinleyiciler bu edebî konuşmaları dikkat ve alâka ile takip ediyorlardı ; çünkü bu cins sohbet yaradılışında da edib olan Türk milletinin ananesine en uygun bir konuşma tarzı idi.

Derken Atatürk'ün yanında buluan Başbakan Celâl Bayar, ayağa kalktı salonun ortasına geldi ve heyecanını saklıyamıyan bir sesle bize nefis bir tarihî hâtıra hikâye etti.

Büyük devlet adamımızı edebiyat ve hitabet mevzuunda da âlim ve cesur bulduğumu derhal söylemeliyim. Celâl Bayar devlet makinesi gibi akıl makinesini de bilerek ve anlıyarak kullanıyordu. Kelimeler onun ağzında en temiz kıyafete bürünerek en kestirme yoldan hedefe gidiyordu.

Âmmenin zevki hiç yanılmıyan bir ölçüdür. O gece, Celâl Bayarın hitabesi kalpten gelen ve kafanın içinde olgunlaşan isabetli bir hüküm ile karşılandı. Celâl

Bayar bu mevzuda da lâîk olduğu alkışları topladı.

Celâl Bayarın sözlerini aynen zaptetmişim, işte naklediyorum :

“— Aziz vatandaşlarım ; ben şair değilim, fakat temin iki kıymetli arkadaşımın bize zevk ile dinlettikleri şeyler ruhumda öyle bir heyecan uyandırdı ki kendimi zaptedemedim ve Atatürk'ün yüksek müsaadesini alarak baştan nihayete kadar bir şiir olan tarihî bir hatıramı canlandırmak için karşınıza çıktım. İnkılâp tarihimizin ana günlerinden birinde idi. Düşman yeşil Bursayı iştilâ etmişti. Bir gün Büyük Milet Meclisinde bu mesele konuşuluyordu. Herkes meyus idi. Yeşil Bursayı Mecliste temsil eden bir arkadaş kürsüye çıkarak Bursanın sukutunun matemini terennüm etti ve sözlerini yüksek vatanperver Namı Kemal'in bu beyti ile bitirdi.

“Vatanın bağrına düşman dayamış hançerini
Yok imiş kurtaracak bahtı kara maderini !”

Bu hazin beyti okuyan arkadaş etrafa nazarlarını tevcih ederken azâ safları arasından kahraman bir zatın ayağa kalktığı görüldü.

Konferans salonunda bir ses işitildi :

“— Kimdi o ?”

Bayar sadece bu ses gelen tarafa bakmakla iktifa etti, cevap vermedi ve sözüne devam etti.

“— Ben şimdi olduğu gibi o gün de bu kahramanın yanında bulunuyordum. Ayağa kalkan bu kahraman kürsüdeki zata, yanlış söylüyorsun, diye haykırarak :

“Vatanın bağrına düşman dayasın hançerini,
Bulunur kurtaracak bahtı kara maderini,,

Dedi. Temin bu kahramanın kim olduğunu bana sormuştunuz. Şimdi içimizde ve yanımızda muhabbeti daimî olarak kalbimizde Türkün büyük evlâdı Atatürk”

Celâl Bayar sustu, fakat, candan gelen alkışlar ve göz yaşlariyle ıslanan “Yaşa Atatürk,, sesleri durmak ve susmak bilmiyordu.

S A M S U N

FAZLI ERTEKİN

Toprağının her zerresi Türkün asil kanile yuğrulmuş olan sevgili yurdumuzun her bölgesi birbirinden güzel, her memleketi hatta köyü bile birbirinden şirin ve mukaddesdir.

Türk ulusunun bir ferdi olmam hasebile, yurdumu, uğrunda hiç düşünmeden kanımı akıtacak kadar sever ve onun tealisi için çalışmayı en büyük bir zevk bilirim. Bu mukaddemeden maksadım ; yazımın « Samsun » başlığını taşıması ondan bahsederken ona diğerlerinden başka bir mevki vermediğimi ifade etmek içindir. Ekonomik veya siyasal bakımdan bir memleketin diğerinden fazla ehemmiyet kazanması müm kündür. İşte Samsun da tarihini, millî mücadelenin ilk ve en canlı hatıralarile süslediği için ayrıca bir önemi vardır. Şüphesiz yumuşak bir meyille sahilden yukarıya doğru yeşillikler içinde yükselişi ve önünde gözü gönlü mavi, köpüklü dalgalarında dindirecek, bir ufuk hasretini çektirmiyecek denizile ne kadar dilber ve ne kadar da sevimlidir. Sahil memleketlerimiz bir elmas gerdanlığa ne kadar benzer değil mi? Bu gerdanlık kendisine çok yaraşan Anadolu'nun

gerdanında takılıdır.

Babam Samsunda Fırka Ser Tabibi iken ben henüz iptidai dördüncü sınıfında idim ve çocukluğumun iki senesi burada geçti. O zamanlar Samsunda çok Rum vardı ve henüz lâîkiyle takdir edemediğim karışıklıklar, mücadeleler cereyan eder dururdu. Bir Rumluk - Türklük iddiası şeklinde olan bu karışıklıklar, meğer mütarekenin karanlık günlerinde yabancı emellerin yurd semasında uçtuğu bir devre imiş.

Birgün öğleden sonra mektep müdürü bizi toplayarak kısa bir nutuk irad etmiş ve bizi evlerimize yollamıştı. Sokakta heyecanlı, telâşlı hareketler var, Rumlarda açıktan açığa hazırlanıyorlar. Nihayet anladık yarın Yunan zırhlıları Samsunu bombardıman edeceklermiş...

Yüksek evimizin taraçasından denizi gözetliyoruz gün henüz ağarıyor ufuktan yer yer gölgeler belirdi. Samsun sularında bulunan iki Amerikan zırhlısı yavaş yavaş sahili terk ile fener açıklarına çekildiler. Bu çekiliş ne ibret verici bir manzara teşkil ediyordu. Sanki Türkün onlara ihtiyacı vardı. O gün ; topun, tüfengün, süngünün yıkamıyacağı,

sarsamıyacağı kadar çekilmiş bir cephenin (Türkün irade ve iman cephesi) mukavemeti ve faal rolü gönüllerde uçuşuyordu. Nihayet geldiler, akşama kadar top attılar, dolaştılar ve ihraç yapma teşebbüsleri akim kalarak zedelenmiş bir halde defolup gittiler.

Mazinin o acı günlerini, küçüklüğümde topladığım hatıralardan, edindiğim intibalarla zaman zaman düşünürüm. İşte 19 Mayıs kurtuluş savaşının, Türk devriminin temel atma günü. Bu temel Samsunda atılmakla Samsun tarihi bir kat daha müzesini zenginleştirdi. Bitmez, tükenmez kudretle taşan Türkün parlak güneşi birdenbire Samsun ufkunda doğdu. Bir ses yükseldi, geniş bir ufuk açıldı. Doğan bu güneş, Türk münevverlerinin, Türk gençliğinin imanını ülkünün erimez ve aşınmaz potesinde eritti ve sarsılmaz bir cephe kurdu. Yükselen o ses kurtuluşu müjdeliyordu. Açılan ufuk istikbali kucaklayan nurlu bir âlemi gözlerde ve gönüllerde tesbit ediyor ve yeni bir hayatın saadet ve refah dolu manzarasını gösteriyordu.

Yurt ve ulusun yüksek menfaatlerini çiğniyerek, en mübrem ihtiyaçlarına aldırmyarak onu sağlamalı bir mal haline sokan, hak ve hukuk tanıtmıyan şeref, namus ve haysiyet gözetmiyen ve bunların doğurduğu namütenahi ademî itimat ve emniyetle gününü geçirmeye uğraşan saltanat ve hilâfet oynadığı en son ve en meş'um rolünü sever paçavrasını kabul etmekte göstermiştir. Koca Türk milleti bu yüreksiz ve kafa-sız kimselerin elinde bir oyuncak olmaktan er geç kendini kurtaracak ve

lâyık olduğu şerefli mevkii elbette alacaktı. Asırlardanberi kendi elile kazdığı, derinleştirdiği bu uçurumun birgün olup büyük bir felâketle kendini yutacağını kesdirememiştii.

Tarih ; vadesi hulûl etmiş bu istipdat idaresinin kendi boşluğunda gayıp olacağını ve kanlı sahifelerinde kendisine bir mezar hazırladığını artık ihsas etmişti. Türlü türlü cinayetlerle durdurabildiği birçok hâdiseler gibi bu inkılâp ve hareketinde önüne geçmek için son teşebbüslerini de harcamaktan çekinmedi. Nihayet anladı ki bu haklı ve amansız kıvıldamışın önüne geçmek imkânsızdır. Çünkü, o, hızını öyle bir menbadan almıştır ki yatağını oyan bir sel gibi asırların Türk elinde toplayıp biriktirdiği bütün seyyie ve felâketleri silip süpüren bir menbaın kudret ve kuvvete ilerliyor. Zulme, istiptada, insaniyete ve bütün bunların üstünde bulunan, Türklüğe taallük eden büyük bir dava ortaya atılmış bulunuyordu. Bu dâvanın kazanılması artık bir zaruret haline gelmekle kalmamış, neticelenmesi hayati bir mahiyet almıştı. Çünkü ; dâva kazanılınca bütün bir insaniyet, medeniyet ve ideal telkiler, bundan istifade edecek ve bütün dünya, tarih bu ziya ile nurlanacaktı. Hürriyet ve istiklâl fikri tahakkuk edecek ve yeni umdelerle karulması mukadder olan Cümhuriyet doğacaktı. Türk camiasının mahvını intaç eden siyasal, ekonomî ve sosyal hezimetler artık duracak ve yeni bir devrin başlangıcıyla beraber bu hezimetler zaferlere inkılâp ederek tarihin sahifelerine şerefli ve mukadder belgeler katılacaktır.

Samsuna her gelişimde çok güzel ve gönül ferahlanmaan parkı gezerken eli kılıncının kabzesinde, şahlanmış atının üzerinden yurdun her yanını ihate edecek kadar derin bakışlarla, binbir mânâ taşıyan çehresinin izlerine doya doya bakıp ziyaret ettiğim Atatürk'ün heykeli de 19 Mayıs değerini, büyüklüğünü bir kat daha canlandırmıyor mu? Şahlanmış bir at ve onun üstünde Türkün atası.. Ne büyük mânâ, ne büyük eser, Türkün şaheseri

Artık asırların ıztırap ve felâket dolu hayatına nihayet verdik. Türk ulusu, imanının çelikleşmiş kudret ve kuvveti ve vicdanının büyüklüğü ile çok geniş

ve zengin bir saadet dünyasını kucaklamış bulunuyor. Atamız diyor ki : « Bizim yolumuzu çizen ; içinde yaşadığımız yurt, bağrından çıktığımız Türk milleti ve bir de milletler tarihinin bin bir facia ve ıztırap kıyt eden yapraklarından çıkardığımız neticelerdir. »

Bu veciz sözler ne büyük hakikatları ihtiva ediyor değil mi ?

Samsun ; güzel, tarihi memleket ; seni gördükçe, ziyaret ettikçe içimde bir sevgi tufanı coşuyor. Aşkı büyülen ve saklıyan bir sevgiliyi ne kadar andırıyorsun. Sana bir vakıtlar olduğu gibi ıztırap hiç yakışmıyor sen daima şen ol ve güzel kal emi ?.

Atın Aslı vatani ve Tarihte mühim Rolü

F. AYTEKİN

Şanlı, gururlu, soylu, denk adimli ve titiz olan bu hayvanın asıl vatani (dördüncü devirde) Acunuu en gayri müsait, en nankör nahiyesidir. Yani cihan istilâlarının dönemeç yeri olan (Tummelplatz) Orta Asyanın Çakıllı stepleri ve otlak yerleridir. Bugün de (Tappan) denilen yabani bir nev'i Orta Asya steplerinde başı boş dolaşmaktadır.

Stepler Atı doğurdu. Göçebe Turanlilar onu ehliştirdi. Buna muvaffak olduktan sonra bütün mukadderat ve mevcudiyetleri ve dolayısıyla tarihteki

mühim rolleri bundan neş'et etti.

Lürkler şümullü mânasile garp milletleri ile ilk defa olarak karşı karşıya geldikleri vakit atlı idiler ve o zamana kadar atlı insanı hiç kimse görmemiş, bilmiyor idi. Hatta (Çitler) (Partlar) ve diğer İranlılar bile bundan istisna teşkil etmiyorlardı. O zamanın vak'a nüvisleri bu yeni hâdisenin doğurduğu heyecanı şöyle tasvir ederler : (Hunlar her adımda insanın karşısına çıkarlar, ayaklarını hiç yere koymazlar; uyur uyanır at üstünde bulunurlar, at üstünde yerler, içerler mûbahasa ve mûnazaraya ederler.)

Fransızca kursu talebesi ve öğretmenleri

Kurak Bir Mevsimin Akşamında

SEFER AYTEKİN

Göklere doğru uzanan dallar

Gelmedi diye bu sene bahar

Tanrıya hergün yalvarmadalar.

Önce sevenen, güller suların

Sesi günden güne değişmede;

Bir damla süt kalmadı memede

Çenesi yoruldu kuzuların.

Şimdi o gümüş gibi suları,

Elâ gözlü körpe kuzuları

Kederler, üzüntüler beslemede.

Aç kurt gibi fırsat beklemede

Uçurmak için ölüm rüzgârı

Bu titrek ve sarı yaprakları

Kanlı dağların ötelere.

Ve akşam; mevsimin kederine

Sızılar katmış gözlerimizden

Gökten düşecek yağmur yerine.

Lâdik

Kopye eden : Ş. ALIŞIK

— Geçen sayıdan devam —

Der sitayışı germabı Lâdik : Lâdiğe birbuçuk saat mesafede Hillaz nam kariye bir püştei âli üzre vaki bağı, bahçeli müslüman köyüdür. Bu köyün altından küçük bir nehir cereyan eder. Nice un değirmenlerini döndürdükten sonra Kızılmağa akar. Lâdik dağları arkasında olduğu için Lâdik gölüne karışmaz bu nehrin kenarında Hillaz ilçesi var. Kubbeli mubbeli olup kiraz mevsiminde cem'i nevahiden araba araba binlerce adamlar gelip bu germabda çimerek (1) cüzam ve bers den kurtuluyorlar. İlicenin ayağı Hillaz suyuna akar. Amasyanın garp tarafında üç saat mesafede olan « Kavza » (Havza) kazasında da bir ilçe vardır. İlçe ve araplar hamam derler. Diyar acemide gemabı kudret derler. Lâdik ve Amasya illerinde « Kavza » derler. Tataristanda « İlisi » derler. Lisan mogolda « geren-de » derler. Türkistanda « İlice » denir.

Rum taraflarında « Kaynarca » tabir olunur. Bosnada ve Rumelinin bir kısmında « Yanar » derler. (2) Lâkin bu Lâdik kuzesi gayet nafidir. Çifte kubbei azimi vardır. Kadınların ayrıca kubbeleri var. Erkekler ilcasında Aşren fi Aşrin haliç misal bir Havzı Şafiî var ki mürdedil görse hayat cavidan bulur. Suyu o kadar sıcak değildir. Dört çevresinde beyaz mermerden olan arslan ağızlarından Abı Suhun (Sıcak su) cereyan ederek havzı azime dahil olur. Amma bir küçük havzı vardır ki kemal mertebe sühnet üzredir. Adam içine girmeğe tahammül edemez. Büyükhavuzun dört çevresindeki tıklar altında sekiz adet Hanefî kurnesi vardır. Bu ilcede (Kızgözü) namile meşhur beyaz mermerden buz gibi bir su cereyan eder ki nuş eden canlar hayat cavidanı bulur. Halbuki bu soğuk suyla İssı suyun arası bir kulaç yerdur.

(*) Samsun Gazi kütüphanesi 5251 sayıda Evliya Çelebi 393 sahifesinden

(1) Çimmek : Gusül etmek, istihmam kasdetmeksiz suya girmek. Gusül şeri etmek. Anadoluda istimali sayı.

(2) Anadolunun bir kısmında da « Kaplıca » ve « Kudret Mamamı » diyorlar.

Acaip sinai hudadır. (İnnallahu alâ küllü şeyin kadir)

Lâdik gölü : Lâdiğin şark tarafında uzaktan numayan bir Bahiredir. Etrafı ancak bir günde devrolunur. Abı hayattır. Onbir türlü balığı var ki her bir renk lezaiz ve hesaizi ber tafsil yazsak söz uzar. Amma « Turne balığı » mai-dei musa kadar leziz ve makbuldur. Halicin kenarı mamur ve abad n köylerle donanmıştır. Dört çevresinde zari, sunsa, kuze, zeytin dağlarından gelen yirmi altı kadar suları alır. Bir canibe ayağı yoktur. Lebberleb bir bahiredir. Kenarında Boğaz köyü gayet lâtif ve mamur bir karyedir. (Otuz) karyesi de bu bahire kenarındadır. Bu karyede çıkan kaymak bir diyarda yoktur. Gölün (3) içinde iki keçi oğlağı, kaymağı üzerine yatsa tırnakları süde tesir etmez. Kaymağını bıçak ile keserler. Sakız gibi çiğnenir. Leziz ve rayihalıdır. Bu kaymağın misli meğer Erzurumda Bingöl yaylasında buluna.

Lâdiğin cenubundan Amasya sekiz saattir. Şarkında Niksar yakındır. Kavak ili kazası bir menzildir. İskelesi : şimalinde ve Karadeniz sahilinde Samsun ve Sinoptur.

Lâdik ziyaretgâhları : Şeyh Sayit Ahmet kebir tekkei âlisinde medfundur. Şeyh ekberden irşat alıp sonra yerine Halife olmuştur. Ulu sultandır. Halâ ziyaretgâh hasu âmdir. ikisi de eski camide medfundırlar. Eski camide 11. (822) senesinde onlar bina etmişlerdir. Orhan Gazi İlmaz meşayihindendirler.

(Orhan Gazi H. 761 M. 1356 da ölmesi ve nazaran bu tarih uymıyor). Kale altında Şeyh Davut Sultan, Kure mahallesinde (Yukarı ziyaret Hızırılık), huccac istikbaline çıktıkları mahalde Balidde ziyarati vardır. Gazi Tayyar Mustafa Paşa dahi burada bir kubbei âlide medfundur. Bu şehirde paşa efendinizle üç gün meksedilip azim ziyafetler tenavül olundu sonra kalkup canibgarbe 5 saat giderek (Şahin ağa) karyesine geldik. İkiyüz haneli müslüman köyüdür. Buradan 6 saatte giderek (Kasım ağa) karyesine gelindi. İkiyüz haneli bir camili müslüman köyüdür. Bunda Kasım ağa azim ziyafetler etti. Zevk ve sefalar eyledik buradan ileri (Kör köy) karyesine geldik 300 haneli bir camili, bağı, bahçeli köydür. Bunda Çorbacı zade namile maruf bir hanından olup nimeti mebzuldur. Paşa anda mihman birgün oturdu. Ertesi gün toğlu gideceği esnada Astone tarafından « Murad Haseki » ve « Havruzcu Çavuş » nam kimseler geldi. « Olak ile Diyarbekire gideriz » dediklerinde Paşa bunları hapsedip cemii itfal ve rebatlarını (Yük ve kemerlerini) arattı. Salih paşanın kardeşine mektuplar vardı açtı Murtaza paşaya hitaben şu emir şerif vardı. « Bağdat vilâyetinden azlondun. Sana Kaptan Paşalık ihsan olundu ilgar ile Dersaadetime gelesin » maelinde idi. Paşa olakları hapsediği gün olak Salih Bağdat valisi ve Salih Paşa biraderi Murtaza paşaya gönderdi ve şu mektubu yazdı. « Benim kardeşim sana hatır şerif ile Murat Haseki

(3) Gölek : Çobanların süt sağmak için beraber gezdirdikleri ağaçtan, tahtadan yapılmış kap.

(Orhan Gazi H. 701 M. 1350 da ö-
mesi nazara bu tarih uyuyor) Kâle
altında Şeyh Davut Sultan kure ma-
hâlesinde (Yükari ziyaret: Hicri) ,
huccac isikâhine çıkılarak mahalde Bz
lilde ziyat-ı virdit Qazi Tayyar Mus-
ahidî bir kubbe alide
medlunur. Bu geyinde paşa elendi-
mâz gün mekcedip azim ziyâletler

Üç Telli sazdan

M. ŞÜKRÜ FIRAT

Yâre geçmez diye gam yemem, nazım

Var benim elimde üç telli sazım..

Coğarım çıktığı kadar avazım,

Bu benim gönlümdür öz malım gerçek!

Bakdım ki derdim çok, iztirap duydum

Mihnetin tacını başıma koydum,

Uymadise talih ben ona uydum;

Dedim ki dünyadan kâm almak gerek!..

(Ey Fırat!) ne yaman akışların var,

Yolların gelmesin şen gönlüne dar,

Bu devran senindir Ak, Haşre kadar...

Hergün bir güzelin cefasını çek....

Mulekkab Kabin çavuş kapdanlık emir-
leri ve hatır şerifler götürürken haps
ettim. Sana olağım vardıkla elbette
kapitan ağalığa itimat etmeyip başka
çaresine bakasın. Gafil mebak (Oafil
olma, aldanma). Astane tarafına karar
edip bir köşede karar edesin. Peder
azizim Varvar Ali paşa ile deri devlet
tarafına azimet etmeğe tahhüt etmişiz.

Acap sinai lundadır. (İnnallahu alâ kü-
lû şeyin kadır)

Lâdik kölü: Lâdigin şark tar. lunda
uzaktan numayan bir Bahiredir. Etrafı
ancak bir günde devtolunur. Adı hayal-

tır. Onbir tûlû bahâr var ki her bir
tenk leziz ve hesâz bir kâşak

söz uzat. Amma «Turne balığı» ma-
dei musa kadar leziz ve makbuldur.

İsticâ kenarı mamur ve şadın köy-
lerle donanmıştır. Dört çevresinde zarfı

sunsa, kuzey, zevce, kâşak ve kâşak
virmiş altı kadar suları

yaşı yoktur. Lebbeteb bir kâşak
Kenarda bir kâşak. Bu kâşakda

manur bir kâşak. Bu kâşakda
pu bahire kenarındadır. Bu kâşakda

kan kaymak bir divatır yoktur. Ötün
(3) içinde iki kâşak

zetine varır bir kâşak. Bu kâşakda
Kavayın bir kâşak. Bu kâşakda

bi çimnir. Lâziz ve şadın köy-
kaymak n. misal

Bingöl varışında buluna
Binlâdigin cephanından Amas-ya sekiz

saatir. Sârkında
vak il kâşak. Bu kâşakda

gimâline ve Kâşakiz şadın köy-
sua ve şadın köy-

Lâdik ziyâletler: Şeyh Sâir
Lâdik ziyâletler: Şeyh Sâir

Elbette ve elbette «Cesedineşi, gafilin
başı» demişler. Olak yollandığımın dör-
düncü günü Haseki ve Çavuş hapisten
itlak etti. Anlar da Bağdat canibine re-
van oldular Paşa da altı gün Korköy
de mekcedip yedinci günü kalkarak

Merzifon kalesine geldik.
(Merzifon, Köprü Gümüş, Çorum
mael olarak yazılacaktır.) - sonu var -

ingilizceden çeviren: MÜFİD TUKSAL

1835 - 1910

İngilizceden çeviren: MÜFİD TUKSAL

Cumhur Reisimiz Atatürk'ün Amerikadaki Mark

Twin cemiyeti tarafından takdim edilen bir madalya-
yı kabul buyurduklarını gazeteler yazmıştı. Üzerine

"KAMAL ATATÜRK MODERN ROMULUS" ibaresi
yazılan bu madalya ile birlikte gönderilen cemiyet

reisinin mektubunda aynen şu cümleler vardır; Mark
Twain hayatta olsaydı, bugün, Türk milletine, gül-

mesini ve hayattan zevk almasını öğretmiş olan siz-
den fazla hiç kimseye hayran olmazdı"

Arkadaşımız Müfid Tuksal tarafından Mark Twain
in hayatını anlatan bir yazıyı okurlarımıza sunuyoruz.

Bundan seksen, doksan sene evvel
Amerikada, Mississippi (Misisipi) neh-
rinde Hannibal'e (Hanibal) kadar sefer
yapan istimbotlar... Elinde ha at, istim-
botun iskeleye yanaşmasını bekliyen bir
çimacı.. Bağırarak emirler veren bir
şef.. Sırtlarında balya, sandık ve çuval-
lar yüklü, istimbot iskeleye yanaşır ya-
naşmaz dışarıya fırlamaya hazır, bir sü-
rû zenci... Sahilde bu manzarayı sey-
reden bir kalabalık.. Yaramazlıkların-
dan ve muzipliklerinden yerlerinde du-
ramıyan bir çocuk gurubu. İşte bu
Sam Clemens'in (Sem Klemens) her
gün seyredip, şahit olduğu manzara
idi. Bu sedepilb yeyisidiro ki daha o

yaşta bu istimbotların birinde kaptan
olmak en büyük emeli idi.
Sam Clemens, 1835 senesinde Mis-
souri'nin (Misuri) küçük bir köyü olan
Florida'da doğdu. Babası iyi bir Virgi-
nia (Vircinya) ailesine mensup idi.
Tahsili ve bilgisi komşularının çoğun-
dan üstündü. İyi kalpli ve muhakemeli
bir kadın olan annesi ise, o zamana gö-
re iyi tahsil görmüştü. Sam daha çok
küçükken ailesi Hannibal'e gidip yerleş-
tiler. Çocuk orada büyüdü. Mektebe
esaslı bir surette devam etmiyerek
vaktini şurda, burda ve ekseriya nehir
kenarında geçiriyordu. Hatta kendisinin
anlatığına göre, daha onbeş yaşına

girmeden dokuz defa boğulmaktan kurtarılmıştır.

On iki yaşında iken babası öldü; bu yüzden Sam o yaşta çalışmak mecburiyetinde kaldı. İş arıyordu. Kendisine kalsa, istibotların birinde kamorotluk gibi bir işe razıydı. Lâkin annesinin ısrarı ile bundan vazgeçti. Ona matbaanın birinde iş buldular. Buradâ müretiplik öğrendi. Üç sene sonra müretiplikte "expert" (usta) derecesini aldı. Hem daha çok kazanmak ve hem de memleket görmek arzusuyla şarka, New York'a ve Philadelphia'ya (Fildelfiya) kadar, bazı şehirlerde gazete idarehanelerinde çalıştı. Hannibal'den hareket ederken 10 Dolar kadar birikmiş parası olduğu, bunu ancak çok sıkıntıda kaldığı zaman sarfetmek üzere ceketinin koluna diktığı, fakat gittiği her yerde daima maişetini kazanabildiğinden bu 10 Doları tekrar eve döndüğü vakit dikili bulunduğu yerden çıkardığına dair bir rivayet de vardır.

* *

Bir zaman sonra kendisinde gene küçüklüğündeki arzular belirmeye başladı. Kaptan olmak istiyordu. Eski kaptanlardan bir hoca buldu. Bundan ders aldı. Netekim bu adam, 500 Dolar mukabilinde ona St. Louis den (Sen Luiz) New Orleans'a kadar nehirin her yerini, kıyılarını, derinliklerini, akıntılarını, velhası bütün teferruatını çok iyi surette öğretti. Derhal bir iş bulmakta gecikmedi; beş sene kaptan olara çalıştı.

* *

Yirmi altı yaşında Nevada'ya gümüş

müş madenterine gitti. Tahmin ettiği serveti elde edemedi. Lâkin Virginia City'deki (Virçinya Şiti) gazetelerin birine yazdığı mizahî makalelerle kendisini tanıtmış ve gazetenin, bir zaman sonra, baş muharriri bile olmuştu. Makalelerini "Mark Twain" namile imzalıyordu. Bu ismi Mississippi nehrinde klavuzların, derinlikleri bulmak için iskandil yaparlarken, bağırışları bir takım sözlerden seçip almıştı.

Bundan sonra Clemens hayatını gazetecilikle kazanarak Virginia City'den San Francisco'ya (San Fransisko) ve daha sonra da Hawaii'ye (Havai) gitti. Avdetinde gördüğü yerler hakkında mizahî bir konferans verdi; bunda o kadar muvaffak oldu ki aynı şeyi New York'ta da tekrar etti. Sonra bir seyyah gurubuna dahil olarak seyyahate çıktı. Bu müddet zarfında gördüklerini, geçen vak'aları alaylı bir tarzda "Innocents Abroad" (Taşrada Masumlar veya Dışarıya giden Masumlar) isimli kitabında neşretti.

Bu kitap kendisine şöhret ve servet kazandırdı. Zira bu o vakte kadar yazılmış seyyahat kitaplarından çok başka bir şekilde idi. Çünkü bu eserinde, seyyahların diğer memleketlerde fazla alâka gösterip, hayran oldukları birçok şeylerle ve bunların böyle anlarda gösterdikleri knru telâşlarıyla çok güzel bir tarzda alay ediyordu. Clemens bu seyyahatında tanıştığı bir gencin kız kardeşile evlendi. Birkaç sene sonra New York'ta Buffalo'ya yerleşti. Bir müddet Buffalo'da "Express" gazetesinin baş muharriri ve yarı sahibi oldu. Fakat müelliflikteki kazandığı şöhret

dolayısıyla gazetecilikten vazgeçti. Connecticut'da (Konnektikat), Hartford'a gelerek hayatının mütebaki kısmını kitap yazmakla geçirdi. Vazlık evi New York'ta Elnira denilen mevkîye yakındı. Bu evde yazılarını yazmak için ayırdığı oda etrafı gören bir tepe üzerinde olup, candan ve aynı zamanda Mississippi nehrinde işliyen istibotların kaptan köşkü şeklinde idi.

"Innocents Abroad" u, "Roughing It" (İşin Kaba Tarafı) isimli eseri takip etmişti. Daha sonra yazdığı kitaplar, sırasıyla, şunlardır: "The Gilded Age" (Yaldızlı Asır); Clemens bu kitabı gene meşhur Amerikan muharrirlerin-

den Charles Dudley Warner (1827-1900) ile birlikte yazmıştır. Bu kitap eski Missouri hayatını tasvir eden bir hikâyedir. Diğer eserleri de: "Tom Sawyer" (Testereci Tom); "A Tramp Abroad" (Dışarıda veya Taşrada Bir Seyahat); "The Prince and the Pauper" (Prens ve Fakir); "Life on the Mississippi" (Missisipi üzerinde Hayat); "Huckleberry Finn" (Hakiberry Fin bir isim) dir.

Mark Twain'in gençler için yazmış olan eserleri, "The Prince and the Pauper", "The Adventures of Tom Sawyer" (Tom'un Sergüzeşleri), ve "Huckleberry Finn" dir.

Halkevi top'antıları : Geçen yılki balomuz

Halkevleri Dergileri

Halkevinin adı : **Derginin adı :** **Kaç günde bir çıktığı :**

Ankara	Ülkü	Aylık
Afyon	Taşpınar	"
Adana	Görüşler	"
Antalya	Türk Akdeniz	İki aylık
Bafra	Altın Yaprak	Aylık
Balıkesir	Kaynak	"
Bursa	Uludağ	Üç ayda bir
Burdur	Ülker	Aylık
Denizli	İnanç	"
Elazığ	Altan	"
Eminönü	Yeni Türk	"
Eminönü	Halk Bilgisi Haberleri	"
İsparta	Ün	"
İzmir	Fikirler	On beş günde bir
Konya	Konya	Aylık
Manisa	Gediz	"
Merzifon	Taşan	"
Mi âs	Yeni Milâs	"
Muğla	Muğla	"
Niksar	Ülker	"
Trabzon	İnan	"
Sinop	Dr. az	"

Sahibi ve Yayın Direktörü : Mümtaz Arkayın

Basıldığı yer : Güneş Basımevi — Samsun

